

Dupp.

ONTWERP VAN EEN STAATKUNDIG URGENTIE-PROGRAM

1. VERSTERKING DER GEESTELIJKE EN ZEDELIJKE GRONDSLAGEN VAN ONS VOLKSLEVEN.

1. Tot herstel van de diep geschokte publieke moraliteit is allereerst vereischt, dat de Overheid zorg draagt, voorzover dit op haar terrein ligt, voor herstel van den eerbied voor God, voor het wettig gezag, voor de menselijke persoon, het gezin en het vaderland.
2. Met kracht dienen alle publieke uitlatingen en practijken te worden tegengegaan, die, ingegeven door rechtmatige verafschuwing van het ons aangedane kwaad, in de overweldigers van ons volk geen medemenschen meer erkennen.
3. Krachtige maatregelen dienen te worden genomen voor de erkenning en de practische naleving van zedelijke normen, onmisbaar als deze zijn voor een goed geordend gemeenschapsleven. In het bijzonder zijn maatregelen vereischt tegen de corruptie in allerlei vorm, den woeker, de openlijke bevordering van het Neo-Malthusianisme en de uitspattingen op het gebied van het amusementsleven.
4. In de nieuwe Grondwet diene bij de begrenzing van de grondrechten als maatstaf te worden gesteld de verantwoordelijkheid tegenover de gemeenschap van allen, die deze grondwettelijke vrijheden gebruiken.
5. Het verbod aan bedienaren van den godsdienst, tot het verrichten van huwelijksplechtigheden zonder voorafgaand burgerlijk huwelijk tusschen partijen, worde ingetrokken.
6. Ten aanzien van het huwelijk erkenne men, dat de echtscheiding een ramp is voor de samenleving. Dientengevolge worde overwogen de instelling eener vordering tot echtscheiding te binden aan een wachttijd en haar toewijzing slechts mogelijk te doen zijn, indien de daartoe aangevoerde gronden materieel zijn bewezen.
7. De Overheid bevordere de Zondagsrust en daardoor de mogelijkheid der Zondagsheiliging.
8. Zoowel het Bijzonder als het Openbaar onderwijs worde in al zijn geledingen (algemeen en vakonderwijs) met zorg gericht op den eerbied voor God, op het besef van de waarde van den godsdienst voor het individu en voor de gemeenschap, op de karaktervorming, op de verdraagzaamheid jegens andersdenkenden en op een geest van afhankelijkheid aan ons Vorstenhuis en ons vaderland. In de huidige omstandigheden worde nauwlettende aandacht besteed aan de lichamelijke ontwikkeling en de gezondheid van het opgroeiende geslacht. De openbare school worde wettelijk geregeld als aanvulling van de bijzondere. Voorzover de finantieele gelijkstelling tusschen beide soorten van onderwijs nog ontbreekt, worde zij ingevoerd, met name ook voor het hooger onderwijs.

9. Als onderdeel van haar taak t.o.v. de jeugd bevordere de Overheid de jeugdbeweging en de vrije jeugdvorming. Zij gaat daarbij uit van het beginsel, dat het particulier initiatief de voorrang heeft, en dat bij de organisatie daarvan, evenals bij het onderwijs, de confessionele verscheidenheid tot uitdrukking komt. De jeugdbeweging dient daarbij in het bijzonder aandacht te besteden aan de karaktervorming, een gezond gezinsleven en het nationaal bewustzijn.
10. Over het geheele terrein van maatschappelijke voorziening, zoowel economisch-sociaal als cultureel-sociaal, dienen eigen publiekrechtelijke organisaties te worden gevormd mede ter versterking van het zedelijk besef en de sociale verantwoordelijkheid der betrokkenen. Onder de sectoren van het cultureel-sociaal leven behooren de pers en het hooger onderwijs tot gebieden, waar publiekrechtelijke organisatie op korten termijn kan en dus behoort te worden verwezenlijkt.
11. Elke onnoodige beperking van openbare godsdienstoefening worde uit de grondwet verwijderd.
12. Ten aanzien van de radio-uitzendingen worde geëischt, de gelegenheid om de eigen levensbeschouwing volledig tot haar recht te laten komen, hetgeen dient te geschieden door middel van eigen autonome radio-omroepverenigingen. Tusschen deze vereenigingen worde een zoo innig mogelijke samenwerking, cultureel en technisch, verkregen.
13. Aan de cultureele verzorging van het platteland dient uit een oogpunt van gezond volksbestaan alle aandacht te worden geschonken. De kunstmatige trek van het platteland naar de stad worde zooveel mogelijk voorkomen, o.m. door middel van een goede loon- en woningbouwpolitiek ten plattelande.

II. POLITIEKE ZUIVERING EN BERECHTING.

1. Snel en grondig worde de zuivering van het overheidsapparaat in het belang van den Nederlandschen staat doorgevoerd. Onderscheid dient gemaakt te worden tusschen onvaderlandsche of zelfs landverraderlijke gedragingen en het falen in het meest juiste beleid mede ten gevolge van de niets ontziende politiek der Duitsche bezetters. Met inachtneming van dit onderscheid dienen zwaardere straffen toegepast te worden op hen, die een hogere en meer verantwoordelijke functie vervulden. Aan hen, die reeds in hun functie gestaakt of geschorscht zijn, dient zoo spoedig mogelijk de gelegenheid gegeven te worden zich te verantwoorden.
2. De leidende figuren uit het bedrijfsleven, die tijdens de bezetting niet alleen fouten hebben gemaakt, doch zich positief onvaderlandsch hebben gedragen, dienen met den meesten spoed te worden verwijderd. Bereikt moet worden, dat geen voordeelen worden genoten of behouden, die voortspruiten uit een onjuiste houding tijdens de bezetting.
3. Een snelle berechting van politieke delinquenten is dringende eisch.
4. In ernstige gevallen dienen de politieke delinquenten, wier schuld groot is, voorzover de doodstraf niet op hen wordt toegepast, voor langen tijd uit de normale samenleving te worden verwijderd. In de overige gevallen van politieke vergripen dient de vrijheidsberoving slechts van korten duur te zijn en moet de maatregel in hoofdzaak gevonden worden in vermogensstraffen en ontzegging van bepaalde

rechten. Langdurige vrijheidsberoving van een groot aantal politiek-strafwaardigen is verwerpelijk.

5. Met betrekking tot politiek-strafwaardigen, die niet voor verdere vrijheidsstraf in aanmerking komen, dient op groote schaal een administratiefrechtelijke afdoening te worden ingevoerd, door welke andere straffende maatregelen kunnen worden opgelegd. Hun terugkeer naar normale omstandigheden zal krachtig moeten worden bevorderd.
6. Bijzondere maatregelen moeten worden getroffen tot heropvoeding, bij voorkeur in gezinsverband, van kinderen en jeugdige personen, die zelf — of wier ouders — bij nationaal-socialistische organisaties waren aangesloten.

III. WEDEROPBOUW VAN HET VERWOESTE VADERLAND.

1. Voor alles dient de woningbouw, in het bijzonder in de geteisterde gebiedsdeelen, ter hand te worden genomen, waarbij ook aan de behuizingsmogelijkheid van groote gezinnen de noodige aandacht worde geschonken.
2. Maatregelen dienen te worden getroffen om te voorzien in de voornaamste levensbehoeften, waaronder kleeding, dekking, schoeisel en huisraad.
3. Met klem worde geëischt de volledige teruggave van de door den bezetter geroofde goederen of de vervanging daarvan door gelijkwaardige goederen.
4. Verplichte arbeid moet, zoolang de noodzaak daartoe blijkt, worden aanvaard. Daarbij worde de arbeider zooveel mogelijk in zijn eigen vak tewerkgesteld en dienen gehuwde personen, indien eenigszins mogelijk, niet tot arbeid buiten de plaats van inwoning te worden verplicht.
5. De Overheid verleene mede ten aanzien van de oorlogsinvaliden ruimen steun aan de scholing, herscholing en omscholing van arbeidskrachten, opdat zooveel mogelijk personen de geschiktheid verwerven een functie in het bedrijfsleven te vervullen.
6. Alles worde in het werk gesteld om het bedrijfsleven in overeenstemming met de nieuwe situatie weder op te bouwen, landbouw en industrie aan grondstoffen en machinerieën te helpen en het ontworpen verkeer te herstellen. Het opnemen van buitenlandsche credieten zal hiervoor, zeker in den aanvang ter versnelling van het tempo van den wederopbouw, onvermijdelijk zijn. Buitenlandsche invloed op onze sociaal-economische verhoudingen worde echter zooveel mogelijk beperkt. Zonder tekort te schieten in haar taak, in algemeenen zin leiding te geven aan-en toezicht te houden op de ontwikkeling van het economisch leven, geve de overheid aan het particulier initiatief ruim baan voor deelneming aan dezen wederopbouw.
7. Bij den wederopbouw dient de herbouw van scholen, kerken en verenigingsgebouwen niet in het gedrang te komen. Bij de onttrekking van groote gebouwen aan hun geestelijke, cultureele en sociale bestemming worde de grootst mogelijke beperking in acht genomen.

IV. HERSTEL EN UITBOUW VAN HET STAATSBESTEL IN HET KONINKRIJK.

1. Nederland en de Overzeesche gebiedsdeelen vormen tezamen één onverbrekelijk Rijksverband. De grondwettelijke verhoudingen in dit Rijksverband worden beheerscht door het volledig deelgenootschap van de Rijksdeelen en de zelfstandige behartiging der eigen inwendige aangelegenheden. Zoodra de omstandigheden zulks toelaten, worde een Rijksconferentie belegd ter voorbereiding der daartoe noodige constitutioneële maatregelen.
2. Nederland spannen zijn uiterste krachten in voor het volledig herstel van het Rijksgebied in het Oosten en wake voor de blijvende erkenning van zijn rechten in de Overzeesche gebiedsdeelen, ook ten aanzien van andere mogendheden.
3. Onverwijld worde een Staatscommissie ingesteld ter voorbereiding eener Grondwetsherziening, waarbij de wezenlijke kenmerken van het Koninkrijk behooren vastgelegd te worden en nadere regelen dienen te worden gesteld inzake de inschakeling van centrale organen van het georganiseerde bedrijfs- en beroepsleven in de wetgeving.
4. De volksinvloed in de gemeenten, de provincies en het Rijk dient zoo spoedig mogelijk hersteld te worden. Door machtigingswetten worde een vlotte behandeling van zaken bevorderd. De ministerieele verantwoordelijkheid, evenals die van bestuurders van provincies en gemeenten, blijve onaangetast.
5. Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel behoort centralisatie van werkzaamheden door het Rijk beperkt te worden tot het noodzakelijke.
6. Bij de regeling en het bestuur van de zaken van den Staat is een evenwichtige invloed vanuit de verschillende deelen des lands, mede omwille van de staatseenheid, een dwingende eisch.
7. De wet op de financiële verhouding tusschen Rijk en gemeente dient spoedig te worden herzien.

V. NEDERLAND IN DE INTERNATIONALE ORDE.

1. De zelfstandigheidspolitiek, zooals deze voor den oorlog door Nederland werd gevoerd, dient in verband met de gewijzigde omstandigheden te worden verlaten. Nederland streve daarbij naar goede betrekkingen met de andere mogendheden, in het bijzonder met die landen, die door hun verleden, hun structuur, hun ligging, hun verdeeling over de wereld, de beste waarborgen bieden voor een gemeenschappelijke behartiging van het geestelijk en materieel welzijn, zoowel van het Koninkrijk als van de geheele wereld.
2. Bij de regeling van de internationale betrekkingen eische Nederland de volledige erkenning van zijn positie als middengroote mogendheid mede op grond van de belangrijke bijdrage, die het geleverd heeft tot het winnen van den oorlog.
3. Nederland neme actief deel aan de totstandkoming en de handhaving van een doeltreffende orde en een rechtvaardigen vrede in de internationale betrekkingen.
4. Voor de handhaving van den vrede en de internationale rechtsorde

moet het Koninkrijk over een sterke land-, zee- en luchtmacht beschikken, die in alle gebiedsdeelen kan optreden. Bij de samenstelling van deze land-, zee- en luchtmacht dient men rekening te houden met de speciale taak, welke de Nederlandsche onderdeelen in internationaal verband zullen hebben te vervullen.

5. Bij een doelmatige ordening van de internationale betrekkingen zal in het bijzonder gelet moeten worden op de cultuurverwantschap der volkeren en op de onderlinge economische verhoudingen der staten.
6. Een goed geregelde verhouding tot het buitenland eischt de doorvoering van het beginsel, dat vreemde invloeden, die niet strooken met de wezenlijke karaktertrek van den Nederlandschen Staat met alle kracht worden geweerd.
7. De economische structuur van Nederland en zijn bevolkingsdichtheid brengen de noodzaak met zich mede een levendig economisch verkeer met het buitenland te onderhouden. Iedere poging tot uitbreiding van het geordende economische verkeer moet dan ook zooveel mogelijk worden bevorderd, terwijl, waar mogelijk, Nederland zelf het initiatief zal dienen te nemen.
8. Nederland eische, dat in de vredesverdragen een zoodanige omvang der schadeloosstelling worde vastgelegd, dat dientengevolge de lasten, die de overwonnen volken zullen hebben te dragen, moreel verantwoord zijn. Anders dan na den vorigen oorlog zal bij de opstelling der herstelplannen van meet af aan rekening gehouden moeten worden met de economische mogelijkheden, alsmede met den economischen weerslag der op te leggen verplichtingen.
9. Nederland eische, dat bij de verdeeling der beschikbaar komende herstelleveranties en herstelbetalingen over de onderscheiden crediteuren, rekening worde gehouden niet alleen met den absoluten, maar ook met den relatieven omvang der schade in de betrokken landen.
10. Zoo noodig worde teneinde een voldoende groote genoegdoening te verkrijgen, overgegaan tot de annexatie van Duitsch grondgebied, mits op den grondslag van verwijdering van die bewoners, waarvan algeheele aanpassing aan den Nederlandschen volksaard binnen afzienbaren tijd niet is te verwachten.
11. Nederland eische medezeggenschap bij de internationale inmenging in het beheer van het economisch leven in Duitschland.

VI. VERSTERKING EN VERNIEUWING DER ECONOMISCH-SOCIALE GRONDSLAGEN VAN ONS VOLKSLEVEN.

1. De overheid streve, als basis van haar sociaal-economisch zoowel als van haar financieel beleid, met alle kracht naar een voorkoming van een inflationistische prijsontwikkeling.
2. De overheid voere een constructieve prijs- en loonpolitiek, welke evenzeer gericht is op het belang van den consument als op dat van den producent. De loonpolitiek worde mede gericht op het totstandbrengen van juiste onderlinge verhoudingen in de loonen, vooral ook tusschen de loonen ten plattelande en in de steden.

In de loon- en prijspolitiek worde het zwaartepunt van bemoeiing van de overheid naar het publiekrechtelijke georganiseerd bedrijfsleven verplaatst.

3. Het arbeidsloon zij in iederen tak van bedrijf voor de arbeiders voldoende om voor zich en hun gezinnen, groot of klein, een redelijk bestaan te vinden. Loonminima dienen te worden vastgesteld, die naar behoefte worden herzien. Met inachtneming van dit behoefte-criterium worde zooveel mogelijk ernaar gestreefd het prestatiebeginsel in de loonvorming tot uitdrukking te brengen. Bovendien moet worden gewaarborgd, dat de voortgebrachte goederenrijkdom in voldoende ruime mate toestroomt aan hen, die arbeid presteeren. Daartoe worde aan den arbeidsfactor boven het vastgestelde loon ook een aandeel in de baten van de ondernemingen toegekend.
4. Een blijvende regeling worde getroffen om ongerechtvaardigde beëindiging van arbeidsovereenkomsten te voorkomen.
5. Op den grondslag der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie dient te worden gestreefd naar verbetering en uitbreiding, en zooveel mogelijk unificatie en coördinatie, der sociale verzekeringen met behoud der persoonlijke verantwoordelijkheid. Een bevredigende wachtgeld- en pensioenverzekering, alsook een verplichte toekenning van vacanties worde ingevoerd.
6. Uitbreiding en instandhouding van de werkgelegenheid eischt de voortdurende zorg der overheid. Onder de huidige omstandigheden brengt dit o.m. mede, dat de overheid richting geeft aan de ontwikkeling van het aanbod van arbeidskrachten. Alleen indien alle indirecte middelen zijn uitgeput, ga de overheid ertoe over zelf rechtstreeks werkgelegenheid te scheppen voor niet ingeschakelde arbeiders, zonder daarbij, voor wat betreft de positie der arbeiders en de voor dezen geldende voorwaarden, terug te vallen in de oude werkverschaffing.
7. De overheid bevordere, dat blinden en andere onvolwaardige arbeidskrachten, zooveel mogelijk passende werkgelegenheid vinden.
8. De overheid geve met voortvarendheid uitwerking aan haar plannen inzake de verwezenlijking van de met publiekrechtelijke bevoegdheden toegeruste organisaties voor het bedrijfsleven, zonder dat deze bedrijfsorganisaties mogen omtaarden in staatslichamen. In deze organisaties moeten onder algemeene leiding en onder toezicht van de overheid de verschillende groepen van medewerkers in het productieproces zijn vertegenwoordigd. Aan de vertegenwoordigers der arbeiders dient evenzeer medezeggenschap te worden toegekend, ook ten aanzien van economische aangelegenheden, als aan de vertegenwoordigers van het kapitaal.
9. Medezeggenschap der arbeiders in ondernemingen van grooteren omvang worde met behoud van de leiding door den ondernemer en met opheffing van de bevoorrechte positie van de kapitaalverschaffers in een wettelijke regeling gewaarborgd.
10. Na de totstandkoming van een redelijke voorziening inzake de arbeidsvoorwaarden, gewaarborgd door een behoorlijken rechtsgang, worde uitsluiting en staking verboden.
11. De uitbreiding van het privaatzet over de massa van het volk,

met name ook door spreiding van den eigendom der productie-middelen, worde stelselmatig bevorderd.

12. De overheid treffe krachtige maatregelen, dat het ondernemingsleven in zijn economisch-sociale functie zich richt op het gezamenlijk belang van alle betrokkenen in het kader van het algemeen welzijn. Op het bankwezen, zoomede het kartel- en concernwezen worde bijzonder toezicht uitgeoefend. In die bijzondere gevallen, waarin socialisering van den eigendom in het algemeen belang is, worde hiertoe overgegaan.
13. De overheid bevordere een doelmatige bedrijfsorganisatie van den voor het algemeen belang zoo gewichtigen, zelfstandigen middenstand. Voorts beschermde de overheid den zelfstandigen middenstand tegen onredelijke en onnoodige concurrentie van het grootbedrijf. Verzekering van kleine zelfstandigen tegen de risico's van het leven, die zij afzonderlijk niet vermogen te dragen, worde ingevoerd.
14. Bij haar prijzenpolitiek betreffende de eerste levensmiddelen verlieze de overheid de noodzakelijkheid van een loonende bedrijfsuitkomst voor het landbouwbedrijf niet uit het oog. Aan het kleine boeren- en tuindersbedrijf worde een economisch verantwoorde grondslag gegeven, welke waarborgt, dat dit bedrijf uit zichzelf een loonend bestaan oplevert.
15. Het scheppen van vestigingsmogelijkheid buiten de landsgrenzen voor jonge boeren en tuinders en van arbeidsgelegenheid voor jonge landarbeiders moet krachtig worden bevorderd.
16. De overgang en bezwaring van cultuurgronden dienen onderworpen te zijn aan beperkende bepalingen, waardoor speculatie wordt uitgesloten, een rationeële voortbrenging niet wordt belemmerd en het behoud van een gezonde boerenstand wordt bevorderd. Ter verhooging van de bodemproductie en ter verruiming van de werkgelegenheid op het platteland bevordere de overheid de uitvoering van cultuurtechnische werken, in het bijzonder op het gebied van ontwatering, ontginning en verbetering van het verkeerssysteem. De euvelen verbonden aan het landheeren-absenteïsme moeten worden bestreden.
17. Voorzoover nodig dienen de salarissen van personeel bij overheidsdiensten in meerdere mate in overeenstemming te worden gebracht met de loonen van het bedrijfsleven. Er worde een einde gemaakt aan de bestaande wanverhouding, wat betreft het aantal ambtenaren en dat der zogenaamde arbeidscontractanten. Indienstneming op arbeidscontract geschiede slechts, indien de functie of werkzaamheden een te voorzien tijdelijk karakter draagt.
18. De salariëring der onderwijskrachten worde aangepast aan de hooge waarde van haar arbeid.
19. Voorzoover de pensioenhoogte daartoe aanleiding geeft, dienen de bestaande pensioenen meer in overeenstemming te worden gebracht met de gestegen kosten van levensonderhoud.

VII. FINANCIËEL HERSTEL.

1. Het tegengaan van inflationistische ontwikkeling van prijzen en loonen maakt het noodzakelijk, dat de sterk gestegen staatsschuld tot een houdbaar niveau worde teruggebracht.

2. De hiertoe benoodigde middelen zullen o.m. door het treffen van eenmaal toe te passen fiscale maatregelen moeten worden gevonden, met name door een zeer hooge heffing van den vermogensaanwas tijdens den oorlog met een redelijke vrijstelling voor de kleinere progressies en voorzooover mogelijk, een belastingheffing van 100% op alle winsten, ontleend aan zwarten handel of aan transacties voor of met den vijand. Daarna is een algemeene vermogensheffing noodzakelijk.
3. Het beheer der overheidsfinanciën zij voorzichtig en zuinig, ook met betrekking tot den omvang van het ambtelijk apparaat. Dit beheer zij tevens constructief in dien zin, dat het in sterke mate gericht zij op de ontwikkeling van het economisch leven in het belang van allen. Waar mogelijk zij het streven gericht op sluitende budgetten, doch hierbij worde niet uit het oog verloren, dat een constructief beleid niet steeds met één sluitende staatsbegroting kan gepaard gaan.
4. De geldpolitiek en in nauw verband daarmede de belastingpolitiek dienen zoodanig te zijn, dat het streven naar productieve aanwending van arbeid en kapitaal wordt ondersteund, doch dat tevens onevenwichtigheden tusschen het productief en consumptief vermogen van ons volk worden verzwakt en bij de inkomstenbesteding een gezonde verhouding tusschen besparing en verbruik worde bevorderd.
5. In het belastingstelsel worde, bij noodzakelijke technische wijzigingen, inzonderheid bij de inkomstenbelasting, de huidige tariefearing, voorzooover die rekening houdt met gezinssterkte en al of niet gehuwd zijn, in hoofdzaak aangehouden. Onder handhaving van een sterk progressieve en hooge belasting op het persoonlijk inkomen worde in verband met haar belemmerende werking op de ondernemingslust, de vennootschapsbelasting en de vermogensbelasting op vennootschappen verlaagd.
6. Bij de regeling van het vraagstuk der oorlogsschade worde uitgegaan van het beginsel, dat deze zooveel mogelijk door de gemeenschap wordt vergoed. Bij de uitkeering van Overheidswege worde zoowel de gedachte van vergoeding als die van herstel in het oog gehouden.

04003003